

✓ בחירות לאמר קניינה אקדמית - במנצ' החרבה

מצב הרוח

חוק חינוך חינוך לגילאי 3 הזדמנות או סיכון?

פרופ' מרים מבורך, ראש התמחות מחקר והערכה בבית הספר
ללימודי התמחות מקצועית על שם פרופ' משה זילברשטיין במכון מופ"ת

נא להבהיר את החוק האמור

בארץ, ביטוי לתהליך הוא אימוץ ההמלצות של ועדת פרופ' טרכטנברג, הנוגעות להפעלת חוק חינוך חינוך לגילאי 3 במהלך השנים הקרובות.

מנקודת מבט גלובלית, מדינות רבות בעולם מכירות בחשיבות הרבה הטמונה בהשקעה במערכות הגיל הרך. מקבלי ההחלטות וקובעי המדיניות מבקשים נתונים (hard evidence), שעל פיהם הם מחליטים על הענקת תקציבים לטיפוח מערכות עבור הגיל הרך; הוקמו ועדות ונערכו כמה מחקרי אורך שבדקו מדגמי ילדים צעירים לאורך שנים (Denton-Flanagan & McPhee, 2009; Cohort, 2005; National Institute of Child Health and Human Development, Early Child Care Research Network [NICHD-ECCRN], 2000; No Child Left Behind [NCLB], 2004, 2006). השאלה העיקרית שעמדה לנגד עיניהם של החוקרים הייתה, עד כמה ילדים המבקרים במוסדות חינוך בגילאים צעירים אכן מתקדמים יותר ביכולותיהם הקוגניטיביות, החברתיות, הבריאותיות והפיזיות מאלה הנפקדים ממוסדות אלה. במחקריהם נמצא ממצא בולט המתייחס לאיכות המוסד החינוכי שבו ביקרו הילדים (מגיל שנתיים) כמרכיב המשפיע ביותר על הישגי ילדים בתחומים אלה לאורך זמן. עוד נמצא כי איכות המוסד החינוכי לגיל הרך ואיכות הצוות החינוכי הפועל בו הן משתנה שהשפיע ביותר על התוצאות שנבדקו שנים לאחר מכן בבית ספר גם בתחומי האוריינות, המתמטיקה והיחסים החברתיים. משתנה זה מהווה אפוא מרכיב חיוני להצלחת הילדים בבית הספר (Boocock, 1995; Bowman, Donovan, &)

אם לא כן

מדינת ישראל הקדימה
להכיר בחשיבות
החינוך בגיל הרך.
ביטוי לכך הוא המעמד
החשוב שקיבלו תכניות
ההכשרה של הגננות
בתהליך האקדמיזציה
של המכללות לפני
כשלושה עשורים.

הרעיון שילדים צעירים הם משאב חשוב לחברה שהם חיים בה הולך ומתעצם בשנים האחרונות. השתמשתי במונח 'משאב', שאינו נפוץ בשיח החינוכי שלנו, ובוודאי שאינו נוכח בשיח החינוכי של מסגרות הגיל הרך (early childhood). בכך הייתה כוונתי להדגיש את תהליך השינוי שעברו מקבלי ההחלטות בעולם בהתייחסותם לגילאים אלה, זה כמה שנים.

כרגע לא ידוע בהחלט הישג/שאלה

(Fröbel), שטבע את המונח "גן ילדים", את חשיבותה של התשתית החינוכית בגילאים הצעירים, הקובעת את עתידו של האדם. הוא הנהיג הכשרה של גננות שנועדה לטפח את הילד הצעיר ולסייע לו להתפתח ולצמוח (כמו צמח בגן, במילותיו שלו). חשיבות רבה טמונה בהמשך הפיתוח של הכשרה המבוססת על ידע מחקרי מעודכן בתחום הגיל הרך. יש להכריז על מאמץ לאומי להחזרת בוגרות הגיל הרך (של תכניות ההכשרה לתואר הראשון במכללות) אשר עזבו את מערכת החינוך הציבורית לטובת מערך החינוך הפרטי. כך לא נוותר על איכות הצוותים החינוכיים ולא נחמיץ את ההזדמנות שנפתחה בעקבות ההתעוררות החברתית. נראה שלמכון מופ"ת, למכללות להכשרת מורים ולאגף להכשרת מורים עשוי להיות תפקיד מרכזי בהובלת הדרישה לאיכות המחנכים לגיל הרך - ללא פשרות פרגמטיות הנובעות ממצוקה במציאת פתרונות מידיים. ■

מקורות

- Boocock, S. S. (1995). Early childhood programs in other nations: Goals and outcomes. *Future of Children*, 5(3), 94-114. Retrieved from: http://www.futureofchildren.org.usr_doc/vol5no3ART5.pdf
- Bowman, B. T., Donovan, M. S. & Burns, M. S. (Eds.). (2001). *Eager to learn. Educating our preschools* (National Research Council, Commission on Early Childhood Pedagogy, Commission on Behavioral and Social Sciences and Education). Washington, DC: National Academy Press.
- Chetty, R., Friedman, J. N., Hilger, N., Saez, E., Schanzenbach, D. W. & Yagan, D. (2010). *How does your kindergarten classroom affect your earnings? Evidence from project star*: NBER Working Paper No. 16381. <http://ssrn.com/abstract=1683131>. Accessed November 9, 2010.
- Cohort (ECLS-B) (NCES 2010-005). Washington, DC: National Center for Education Statistics, Institute of Education Sciences, U.S. Department of Education.
- Denton-Flanagan, K. & McPhee, C. (2009). *The children born in 2001 at kindergarten entry: First findings from the kindergarten data collections of the Early Childhood Longitudinal Study*.
- Burns, 2001; National Association for the Education of Young Children & National Association of Early Childhood Specialists in State Departments of Education (2002; Sure Start, 2004). הקריטריונים הקובעים את איכות המוסד הם אלה: רמת ההכשרה של מנהלת המוסד; מספר עובדי החינוך בעלי תעודת הוראה ייחודית לגיל הרך ובעלי תואר בגיל הרך; איכות האינטראקציה בין המבוגר לילד; ידע מעודכן על האפיונים ההתפתחותיים של הגילאים המבקרים במוסד החינוכי והכרת תכנית הלימודים המתאימה להם. חוקרים בארה"ב מצאו כי השקעה בגיל הרך כדאית במונחים כלכליים (Chetty et al., 2010; Schweinhart & Fulcher-Dawson, 2009). על כל דולר מושקע, נמצא החזר של בין 4-16 דולרים שהמדינה חוסכת בטווח ארוך. במילים אחרות, זוהי השקעה כדאית ביותר לטווח ארוך.
- מנקודת מבט לוקלית - לעומת זאת - המחקר בהקשר המקומי כמעט שאינו קיים, והנתונים המועברים למקבלי ההחלטות מבוססים בעיקרם על ממצאים עולמיים.
- הגננות בישראל הן בדרך כלל בעלות תעודת הוראה לגיל הרך ותואר ראשון בחינוך לגיל הרך. קבוצה הולכת וגדלה של גננות ממשיכה ללמוד לתואר שני בתחום הגיל הרך ומתחילה להוות עתודה לניהול מערכות גדולות יותר כמו אשכולות גנים, חטיבות צעירות בבתי הספר ובשנים האחרונות, ריכוז וניהול של אשכולות מרחביים, אשר אינם ממוקמים באותו מבנה. תהליך זה מאפשר איגום הכוחות החינוכיים, משאבי כוח אדם מקצועי ותשתיות פיזיות.
- בתהליך האקדמיזציה שהמכללות להכשרת מורים עברו לפני כשלושה עשורים, תכניות ההכשרה של הגננות קיבלו מעמד וחשיבות זהים לאלו של המורים במוסדות החינוך השונים. בכך הקדימה מדינת ישראל להכיר בחשיבות החינוך בגיל הרך, גם אם לא קיימה מחקר ענף בתחום. רמת ההכשרה לצד דרישות המערכת לגננות בעלות תואר ראשון בגיל הרך הקימו תשתית איכותית על יסודותיהם של תהליכים איכותיים קודמים גם אם לא פורמליים. אני מציינת עובדה זו לנוכח הבהילות המסתמנת לנצל מיד את ההזדמנות להפעלת חוק חינוך חנים מגיל 3.
- אל יטעה הקורא בכוונתי. הצהרתי מעל כל במה שזוהי אכן שעת כושר שיש לנצל ולהפעיל ככל האפשר את תהליך החלת החוק בכל מקום אפשרי. עם זאת, יש להיזהר מפני תהליכים שיביאו לידי זילות בהערכת החשיבות של הכשרה ברמה איכותית של מורות (קרי גננות) לגיל הרך. לפני 100 שנה ויותר כבר הבין המחקר הגרמני, פרידריך פרבל (Friedrich Wilhelm August)

↑
e' בב'ל'אניקה